

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/narodowy-dzien-pamieci/141247,Alicja-Gontarek-Wladyslaw-Gnter-Schwarzburg-a-uchodzczy-z-zydowsky-w-Grecji-podczas.html>
19.05.2024, 17:24

Alicja Gontarek: Władysław Günter-Schwarzburg a uchodźcy żydowscy w Grecji podczas II wojny światowej - epizod z działań Poselstwa RP w Atenach

Gdy wybuchła druga wojna światowa, Grecja ogłosiła neutralność, lecz w październiku 1940 r. dyktator włoski Mussolini zażądał od gen. Ioanisa Metaxasa, który wprowadził w kraju dyktaturę wojskową, zgody na wkroczenie do Grecji włoskich wojsk.

Władysław Schwarzbürg-Gunther w towarzystwie małżonki, w czasie pełnienia funkcji posła nadzwyczajnego i ministra pełnomocnego Polski w Jugosławii (1931-1935). Fot. NAC

Przywódca grecki wypowiedział wówczas tylko jedno słowo – *ochi*, co znaczy po grecku „nie” i z pomocą Wielkiej Brytanii udało mu się odeprzeć włoski atak. Na pamiątkę jego słów dziś w Grecji 28 października obchodzi się święto narodowe pod nazwą Dzień Ochi.

Rozbiór Grecji w roku 1941

Ponownie Grecja została zaatakowana w kwietniu 1941 r. Tym razem nacierały na nią nie tylko wojska włoskie, lecz również niemieckie, które zmusiły ją do kapitulacji. Zwycięska

kampania Niemców doprowadziła do tego, że państwo zostało podzielone na trzy strefy okupacyjne: niemiecką, bułgarską i włoską. III Rzesza zajęła Ateny, Saloniki oraz zachodnią część Macedonii, Kretę, kilka wysp na Morzu Egejskim, a także pas przy granicy z Turcją. Bułgaria zagarnęła natomiast zachodnią Trację i wschodnią Macedonię. Reszta greckiego terytorium przypadła Włochom.

Polski poseł w Atenach

W Atenach od 1919 r. działało polskie poselstwo, którym w latach 1936-1942 kierował Władysław Günther-Schwarzburg (1885-1974). Pochodził on z rodziny ziemiańskiej. W 1908 r. ukończył studia na Sorbonie, uzyskując doktorat z filozofii. W służbie dyplomatycznej pracował od 1918 r.

Do czasu, gdy na skutek uwarunkowań wojennych polskie poselstwo w Grecji zostało zlikwidowane w kwietniu 1941 r., działalność jego kierownika nie ustawała. Wśród wielu zadań, jakie od tego czasu wykonywał Günter-Schwarzburg, znalazła się również działalność na rzecz uchodźców żydowskich, którzy byli polskimi obywatelami. Nie była ona dotychczas znana.

Exodus Żydów

Wedle danych, którymi dysponował poseł, na terenie Grecji do 1941 r. przebywało w różnych miesiącach tego roku od 30 do 130 Żydów obywateli polskich na ogólną ich liczbę od 100 do 194. Rozpiętość w liczbach nie może dziwić, ponieważ ilość uciekinierów nieustannie się zmieniała ze względu na warunki wojenne. Jak jednak podkreślał poseł, zawsze osoby narodowości żydowskiej stanowiły większą część żywołu uchodźczego.

Niestety nie wiemy, skąd Żydzi ci przybyli, i nie znamy ich szlaków ucieczki, tym niemniej po przyjeździe do Grecji prawdopodobnie większość z nich zamieszkała w Atenach lub w ich najbliższych okolicach. Część z nich zaopatrzona była w greckie wize, które zdobyła w nielegalny sposób.

Polski poseł już w lutym i następnie w listopadzie 1940 r. podjął starania celem wyekspediowania ich z Grecji. Jak zauważył, Żydzi byli szczególnie nieufnie traktowani przez władze greckie, a ponadto skarżył się na to, że „na uchodźców cywilnych Poselstwo nie rozporządza ani groszem”, tym bardziej zależało mu więc na ich bezpiecznej ewakuacji. Planował porozumieć się w tej sprawie z przedstawicielstwem brytyjskim w Grecji celem przetransportowania Żydów do Palestyny.

Interesujące, że uważał, iż wyjazdy powinny objąć całą ludność żydowską zamieszkującą Bałkany właśnie na tereny palestyńskie. Warto zwrócić uwagę na ten pomysł, ponieważ wielu polskim dyplomatom wydawał się on najprostszym rozwiązaniem problemu żydowskiego w tej części Europy w obliczu zagrożenia niemieckiego. Dzięki takiej ewakuacji ocalone zostałyby wiele żydowskich istnień.

► [Czytaj całość na portalu przystanekhistoria.pl](http://przystanekhistoria.pl)